

राज्य कुटुंब कल्याण कार्यालय, पुणे
महाराष्ट्र राज्य

अतिरिक्तसंचालक दूरध्वनीक्रमांक (वै) - कार्यालय दूरध्वनीक्र.	२६०५८९९६ २६०५८७३९ २६०५८१३९ २६०५८४७६ २६०५८२१८ (RI)	अतिरिक्तसंचालक, आरोग्य सेवा, कुटुंबकल्याण, माताबालसंगोपन व शालेय आरोग्य, कुटुंबकल्याणभवन, राजाबहादूरमिलरोड, रेल्वेस्टेशनच्यामागे,पुणे ४११ ००१. Email ID : pulsepolio1@gmail.com
आरोग्य सेवा	 सुलक्षण व कालव्यवहार यथा! अपत्या बाळगणारे शिशू लसीकरण करून घ्या!	जा.क्र.राकुक्का/टिओपीव्ही-बीओपीव्ही स्विच/न.क्र. /१६ दिनांक: २५/०४/२०१६ २२८३३-८३८

प्रति,

- १) जिल्हाआरोग्य अधिकारी,जिल्हापरिषद सर्व
- २) जिल्हा शल्यचिकित्सक, जिल्हासामान्य रुग्णालय सर्व
- ३) वैद्यकिय आरोग्य अधिकारी, महानगरपालिका सर्व
- ४) सहाय्यक वैद्यकिय आरोग्य अधिकारी,एफ साऊथ वॉर्ड, परेल, बृहन्मुंबई

विषय :- टिओपीव्ही-बीओपीव्ही स्विच मार्गदर्शक सुचना

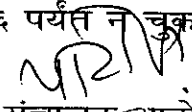
- संदर्भ :- १) या कार्यालयाचे पत्र क्र.राकुक्का/कक्ष १२/लसीकरण/tOPV swich/
२०३५४-५६३/२०१६दिनांक ४/३/२०१६ चे पत्र
- २) या कार्यालयाचे पत्र क्र.राकुक्का/कक्ष १२/लसीकरण/tOPV/साठा/
दिनांक ४/४/२०१६
- ३) या कार्यालयाचे पत्र क्र.राकुक्का/कक्ष १२/लसीकरण/tOPV/साठा/
दिनांक २२/४/२०१६
- ४) शासन पत्र क्र.लसीका २०१६/प्र.क्र.६१५/आरोग्य ८ दि.२२/४/२०१६

उपरोक्त संदर्भीय विषयाच्या अनुषंगाने tOPV लस वापराबाबत, टीओपीव्हीचा अतिरिक्त साठा नष्ट करण्याबाबत तसेच बीओपीव्ही लस सुरु करण्याबाबत सविस्तर सुचना देण्यात आल्या होत्या.

संदर्भ क्र.४ अन्वये शासनाने टीओपीव्ही-बीओपीव्ही स्विचबाबत तसेच अतिरिक्त टीओपीव्ही साठा नष्ट करण्याबाबत सुधारीत मार्गदर्शक सुचना दिलेल्या आहेत.

सदर सुधारीत सुचनांच्या अनुषंगाने नष्ट करण्यात आलेल्या टीओपीव्ही लसीची संस्थानिहाय माहिती संबंधित जिल्हाआरोग्य अधिकारी,जिल्हा शल्यचिकित्सक व आरोग्य वैद्यकिय अधिकारी,मनपा यांनी संस्थानिहाय संकलित करावयाची आहे.

जिल्हा शल्य चिकित्सक यांनी नष्ट केलेल्या साठ्याचा संस्थानिहाय संकलित अहवाल या कार्यालयास सोबत जोडलेल्या नमुन्यात दि.३०/४/२०१६ पर्यंत ने चुकता सादर करावा.

अतिरिक्त संचालक आरोग्य सेवा,
कुटुंब कल्याण, माताबाल संगोपन व शालेय आरोग्य पुणे.

प्रत माहिती व योग्य त्या कार्यवाहीसाठी - उपसंचालक आरोग्य सेवा, प्रभारी मंडळ सर्व
प्रत सविनय सादर :-

- १) मा.प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग मंत्रालय मुंबई
- २) मा.आयुक्त तथा अभियान संचालक, (कु.क.) राष्ट्रीय आरोग्य अभियान., मुंबई
- ३) मा.संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई १.

टीओपीव्ही लस नष्ट करण्याबाबतची माहिती (संख्या व्हायल्समध्ये नोंदवावी)

जिल्ह्याचे नाव -

दि.:-

जिल्हा	ग्रामिण DHO	जिल्हा शहरी CS		मतणा (MOH)		नगरपालिका		नगरपरिषद		ESIS हॉस्पिटल		गृहविभाग रुग्णालय		वैद्यकीय महाविद्यालय		खाजगी रुग्णालय		इतर		एकूण नष्ट केलेल्या व्हायल्स		साठा नष्ट करण्याची पद्धत 1) Autoclave 2) Incinerator 3) Boiling 4) CTDF		जैरा
		अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण			
	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण	अर्धवट	पूर्ण		

जिल्हा शाल्य चिकित्सक

महाराष्ट्र शासन

क्रमांक:लसिका २०१६/ प्र.क्र.६१५/आरोग्य-८
सार्वजनिक आरोग्य विभाग,
जी.टी.हॉस्पिटल कॅम्पाऊंड कॉम्प्लेक्स बिल्डींग,
१० वा मजला, मुंबई ०१
दिनांक: २२ एप्रिल, २०१६

प्रति,

- १) अपर मुख्य सचिव,
वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २) अपर मुख्य सचिव, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ३) प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) आयुक्त, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई
- ५) आयुक्त, राज्य कामगार विमा योजना, मुंबई
- ६) आयुक्त, अन्न व औषध प्रशासन, मुंबई
- ७) संचालक, आरोग्य सेवा, मुंबई

विषय :- National Switch of tOPV to bOPV on २५ April, २०१६ संदर्भात मा.प्रधान सचिव, सार्व.आरोग्य आणि कु.क. यांच्या अध्यक्षतेखाली दि.२०.०४.२०१६ रोजी आयोजित राज्य कृती बल दलाची बैठक.

महोदय,

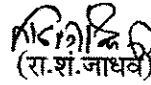
उपरोक्त विषयांकित प्रकरणी केंद्रशासनाच्या दिनांक ०८.१२.२०१५ च्या पत्राच्या अनुषंगाने प्रधान सचिव (सा.आ. व कु.क.) यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक २०.०४.२०१६ रोजी राज्य कृती बल समितीच्या बैठकीत ठरल्यानुसार National Switch of tOPV to bOPV बाबत पुढीलप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी. (केंद्राच्या अतिरिक्त सुचनांची प्रत संकेत जोडली आहे.)

२. राज्यात सद्यस्थितीत पोलीओसाठी tOPV लस वापरण्यात येते त्या ऐवजी आता bOPV लस वापरण्याच्या केंद्रशासनाने सुचना दिल्या असून त्या अनुषंगाने tOPV लसीचा राज्यातील सर्व रुग्णालयातील साठा नष्ट करण्याच्या सुचनाही दिल्या आहेत. यास्तव राज्यातील सर्वप्रकारच्या रुग्णालयात आणि संबंधित गोडाऊन मध्ये उपलब्ध असलेला सर्व tOPV लसीचा साठा दिनांक २५.०४.२०१६ रोजी एकत्रितपणे संबंधित जिल्हयाच्या जिल्हा शल्यचिकित्सक यांच्या देखरेखीखाली नष्ट करण्याबाबत आपल्या अधिपत्याखालील सर्व रुग्णालय प्रमुखांना सूचना देण्यात याव्यात. सदर साठा नष्ट करण्यापुर्वी पुढीलप्रमाणे दक्षता घेण्यात यावी :-

- १) tOPV लसीचा साठा केंद्रशासनाच्या मार्गदर्शक सुचनानुसार नष्ट करण्यात यावा.
- २) सदर साठ्याबाबतचा संपुर्ण तपशील त्याची किंमत इत्यादी माहितीची नोंद ठेवण्यात यावी.

- ३) सदर साठा नष्ट करताना जिल्हयातील सर्व प्रकारच्या रुग्णालाकडील (शासकीय रुग्णालये/ वैद्यकीय शिक्षण महाविद्यालयाशी संबंधित रुग्णालये/राज्यकामगार विमा योजनेतील रुग्णालये /स्थानिक स्वराज्य संस्थाकडील (महानगरपालिका/नगरपालिका/नगरपरिषद इ.) रुग्णालये /गृहविभागाच्या अधिपत्याखालील रुग्णालये /खाजगी रुग्णालये) tOPV लसीचा साठा एकत्रितपणे नष्ट करण्यासाठी संबंधित जिल्हयाच्या जिल्हा शल्यचिकित्सक यांनी नियोजनबद्ध कार्यक्रम तयार करावा.
- ४) tOPV लसीचे नेआण करणे व ते नष्ट करण्याची प्रक्रिया याचे सर्वसंबंधितांनी व्हिडीओ चित्रिकरण करून संग्रही ठेवावे.
- ५) tOPV लसीचा शिल्लक साठा संबंधित जिल्हयाच्या अन्न व औषध प्रशासन अधिकारी यांच्या निरीक्षणाखाली जिल्हा शल्यचिकित्सक यांनी नष्ट करावा.
- ६) नॅशनल स्विच डे च्या अनुषंगाने वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, नगर विकास विभाग, गृह विभाग, FOGSI, IMA फार्मसी असोशिएशन यांना केंद्रशासनाच्या दिनांक ०८.१२.२०१५ रोजीच्या पत्राच्या अनुषंगाने साठा नष्ट करण्याबाबत वरीलप्रमाणे दिलेल्या सूचनांचे काटेकोरपणे पालन झाले आहे किंवा कसे हे तपासण्यासाठी निरीक्षण पथके तयार करून त्याद्वारे अचानक भेट देऊन खात्री करावी.
३. उपरोक्त सुचनांनुसार सर्वविभागांनी तात्काळ कार्यवाही करून केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल शासनास सादर करावा.

आपला,

(रा.शं.जाधव)

शासनाचे सह सचिव

प्रत,

अतिरिक्त संचालक, कुटुंब कल्याण कार्यालय, पुणे
सर्व जिल्हा शल्यचिकित्सक

Switch Plan (tOPV to bOPV)

As a part of India's commitment to the Global Polio Endgame strategy, the Government of India has to switch over from trivalent Oral Polio Vaccine (tOPV) to bivalent Oral Polio Vaccine (bOPV). It has been decided that the switch from tOPV to bOPV for the entire country shall be effective from **25th April 2016**.

Since, the supply of bOPV to states will be completed before the switch date; therefore, at one time states will have both the supply of bOPV and tOPV stored at cold chain points. In order to ensure segregation of both vaccines while they are stored together at the cold chain points, the bOPV secondary packaging will not be opened up to the district level and at the district it would be opened only on the national switch day (**25th April 2016**) for distribution under supervision of the district immunization officer. Post-switch, all tOPV would be taken out of cold chain and special tOPV labels would be used to ensure that no tOPV is ever used in both routine immunization and campaigns.

After the switch from tOPV to bOPV, all tOPV would be transported from periphery to district for safe disposal using existing central pollution control board (CPCB) guidelines. Push mechanism would be the preferred method of transportation of bOPV and retrieval of tOPV but states can decide if they want to use the pull mechanism at certain districts. The entire process of disposal would be supervised and documented by the District Immunization Officers (DIOs) in their respective districts.

A switch monitoring and validation plan is in place and independent monitors would validate removal and safe disposal of tOPV. The National Certification Committee for Polio Eradication (NCCPE) would be responsible for validating the country absence of tOPV and recommend activating contingency plans for addressing remaining stocks of tOPV if any. WHO-India (NPSP) will monitor switch activities and provide support in data analysis for switch validation.

The state management committees would be responsible to track timelines for switch activities and WHO would closely supervise switch monitors for timely validation.

Switch Calendar

Prepare	February to March 2016 <ul style="list-style-type: none">- Deliver last 1-2 months of tOPV to periphery; redistribute as needed- Begin bOPV deliveries to districts- Identify switch monitors- State and district workshops
Implement	Two to four weeks prior to the switch <ul style="list-style-type: none">- Train switch monitors- Train health workers- Distribute bOPV to periphery and service points
National Switch Day	25th April 2016 <ul style="list-style-type: none">- Stop use of tOPV and remove tOPV from cold chain- Begin use of bOPV
Validate	During the two weeks after the switch <ul style="list-style-type: none">- Complete disposal of tOPV- Validate tOPV disposal at selected sites (switch monitors)- Collect and review data and validate switch (NSVC)

राज्य कुटुंब कल्याण कार्यालय, पुणे
महाराष्ट्र राज्य

अतिरिक्त संचालक दूरध्वनी क्रमांक (वे) - कार्यालय दूरध्वनी क्र.	२६०५८९२६ २६०५८७३९ २६०५८१३९ २६०५८४०६ २६०५८२१८ (RI)	अतिरिक्त संचालक, आरोग्य सेवा, कुटुंब कल्याण, माताबाल संगोपन व शालेय आरोग्य, कुटुंब कल्याण भवन, राजाबहादूर भिलरोड, रेल्वेस्टेशनच्या मागे, पुणे ४११ ००६. Email ID : pulsepolio1@gmail.com
आरोग्य सेवा	 मुजबूत व अस्वस्थ रहा! आपल्या घालकाचे कार्य लसीकरण कळत घ्या!	जा.क्र.राकुक्का/टिओपिडिवापरबंद/बीओपीडि वापर चालू करणे/न.क्र./ /२०१६ दिनांक: २२/०४/२०१६

प्रति,

उपसंचालक आरोग्य सेवा, प्रभारी मंडळ सर्व

विषय :- टिओपीडि वापराबाबत मार्गदर्शक सुचना

- संदर्भ :- १) या कार्यालयाचे पत्र क्र.राकुक्का/कक्ष १२/लसीकरण/IOPV
swich/२०३५४-५६३/२०१६ दिनांक ४/३/२०१६ चे पत्र
२) या कार्यालयाचे पत्र क्र.राकुक्का/कक्ष १२/लसीकरण/IOPV
/साठा/दिनांक ४/४/२०१६ ईमेल संदेश

उपरोक्त संदर्भीय विषयाच्या अनुषंगाने IOPV लस वापराबाबत तसेच बीओपिडि लस सुरु करण्याबाबत समयसुचिका व जिल्हा निहाय कृतीआराखडा तयार करणे बाबत सविस्तर सुचना देण्यात आल्या होत्या.

संदर्भ क्र.२ अन्वये मंडळ स्तरावरून IOPV लसीचा शिल्लक साठा या कार्यालयास कळविण्यात आला होता.त्यानुसार मंडळांतर्गत ज्या संस्थाकडे आवश्यकतेपेक्षा जास्त साठा आहे अशा संस्थाकडून जास्तीचा साठा काढून ज्या संस्थाकडे अपुरा साठा आहे अशा संस्थाना पुरविण्याबाबत सुचना देण्यात आल्या होत्या जेणे करून लस वाया जाण्याचे प्रमाण अत्यल्प राहिल.

१) ज्या संस्थाकडे लसीचा अतिरिक्त साठा आहे अशा संस्थानी विशेष लसीकरण मोहिम आपल्या स्तरावर राबवून IOPV लसीचा साठा वापराबाबत अशाही सुचना संदर्भीय पत्रान्वये देण्यात आल्या होत्या.

२) टिओपिडि लसीचा साठा दिनांक २४ एप्रिल २०१६ पर्यंत वापरण्यात यावा. त्यानंतर शिल्लक राहिलेल्या लसीचा साठा जिल्हा मुख्यालयास जमा करण्यात येवून तो दिलेल्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार योग्य प्रकारे नष्ट करण्यात यावा.

३) आय.पि.डि व बीओपिडि लस देणे व टीओपीडि लसीचा साठा परत घेणे याचे संस्थानिहाय नियोजन, प्रत्यक्ष पाहणीद्वारे चाची खात्री करण्याकरीता पर्यवेक्षकांचे नियोजन करण्याबाबतच्या सुचना देण्यात आल्या होत्या.त्यानुसार आपल्या स्तरावर कार्यवाही झाली असेल, अशी या कार्यालयाची धारणा आहे.

- ४) टिओपीव्हि लसीचा परत घेतलेला साठा विहित पध्दतीने नष्ट करण्याची जबाबदारी संबंधीत जिल्हा माताबाल संगोपन अधिकारी यांची राहिल. परत आणलेल्या टिओपीव्हि लस बायोमेडीकल वेस्ट मॅनेजमेंटच्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार नष्ट करण्यात यावी. ही लस Non infectious करण्याच्या दृष्टीने Autoclaving किंवा 1% Hypochloride सोल्यूशनमध्ये ठेऊन नंतर त्याची योग्य रितीने विल्हेवाट लावण्यात यावी.
- ५) नष्ट करण्यासाठी लसीचा साठा कोणत्या संस्थाकडून किती साठा प्राप्त झाला याची नोंद एक स्वतंत्र रजिस्टर मध्ये घेण्यात यावी.
- ६) प्रत्यक्ष पहाणीअंती संबंधीत संस्थेकडे टिओपीव्हिची एकही व्हायल शिल्लक नाही असे प्रमाणपत्र संबंधीत आरोग्य कर्मचारी / संस्थाप्रमुख यांचेकडून घेण्यात यावे. त्याआधारे संबंधीत जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा शल्यचिकित्सक व वैद्यकिय अधिकारी महानगरपालिका यांनी टिओपीव्हि लसीचा साठा संस्थास्तरावर नसल्याबाबतचे प्रमाणपत्र उपसंचालक आरोग्य सेवा आरोग्य मंडळ यांचेकडे दिनांक २५/४/२०१६ सादर करण्यात यावे व उपसंचालक आरोग्य सेवा आरोग्य मंडळा कडून दिनांक २६/४/२०१६ रोजी सादरचे प्रमाणपत्र या कार्यालयास संस्थानिहाय ईमेलद्वारे सादर करण्यात यावे.
- ७) दिनांक २४/०४/२०१६ पर्यंत आय.पि.व्हि व बीओपीव्हि लसीचे सर्व क्षेत्रीय स्तरावर वितरण करण्यात यावे व आय.पि.व्हि व बीओपीव्हि लसीचे वितरण केल्याचे या कार्यालयास अवगत करावे.
- ८) जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांनी नष्ट केलेल्या साठ्याचा संस्थानिहाय अहवाल या कार्यालयास सादर करावा. त्याचा नमुना पुढील प्रमाणे :-

टिओपीव्हि लस नष्ट केलेबाबतचा अहवाल (डोसेस मध्ये)

जिल्ह्याचे नाव

दिनांक

अ.क्र.	जिल्हास्तर (ग्रामिण) DHO	जिल्हास्तर (शहरी) CS	मनपा (Corp)	एकूण नष्ट केलेला साठा	नष्ट करण्याची वापरलेली पध्दत	शेरा
१	२	३	४	५	६	७

4/2/16

अतिरिक्त संचालक आरोग्य सेवा,
कुटुंब कल्याण, माताबाल संगोपन व शालेय आरोग्य पुणे

प्रत माहिती व योग्य त्या कार्यवाहीसाठी :-

- १) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद
- २) जिल्हा शल्यचिकित्सक, जिल्हा सामान्य रुग्णालय
- ३) वैद्यकिय आरोग्य अधिकारी, महानगरपालिका
- ४) सहाय्यक वैद्यकिय आरोग्य अधिकारी, एफ साऊथवॉर्ड, परेल, बृहन्मुंबई

Form for Transfer of tOPV from Sub-center/Vaccination Point/Session Site to Cold Chain Point (CCP)

Instructions: This form has to be filled

1. by the ANM or any health worker who conducts immunization sessions.
2. on the last immunization session day before switch day while returning the tOPV vials to CCP.
3. to ensure that no tOPV vial either full or partial is present with the ANM or health worker.

District:	Name of Subcenter/Vaccination Point:
Name of ANM/Health worker carrying out immunization:	
Date tOPV return:	
No of vials of tOPV returned to Cold Chain Point:	
a. Full:	
b. Partial:	
c. Total vials returned= a+b:	
I certify that no tOPV vaccine is now left at my subcenter/vaccination point.	
Signature of ANM/HW	
Date:	

✕.....

Receipt

Received _____ tOPV vials from _____ on _____

Signature of person receiving tOPV vials

Name: _____

Transfer/Disposal of tOPV --- Cold Chain Point

Instructions: This form has to be filled

1. By the medical officer/person in charge of the cold chain point.
2. While returning/disposal of the tOPV vials to District.
3. To ensure that no tOPV vial either full or partial is present in the CCP or the associated sub centers or vaccination points.

District:	Name of Cold chain point(CCP):
Name of CCP incharge:	Date tOPV return/disposal:
No of vials of tOPV disposed: a. Full: b. Partial: c. Total vials disposed= a+b:	
No of vials of tOPV returned to District/Urban planning unit: a. Full: b. Partial: Total vials returned= a+b:	
I certify that no tOPV vaccine is now left at any vaccination point/ cold chain point in my area.	
Signature of incharge CHC/PHC/CCP	
Date:	

District tOPV disposal certificate

(To be completed and submitted to State Immunization Officer after tOPV disposal)

District:	Name of District Immunization Officer:
Total number of Cold chain points in District:	
Number of CCPs from where tOPV were returned:	
Number of vials received:	
Number of CCPs from where tOPV disposal certificate received:	
a.tOPV vials available in District:	
b.tOPV vials received from blocks/planning units/other ministries/clinics:	
Total tOPV vials in district: a+b=	
No of tOPV vials disposed of (at District level):	
Method used for disposal:	
I certify that no tOPV vaccine is now left at any vaccination point/ cold chain point at my district.	
Signature of District Immunization Officer	Signature of Chief Medical Officer
Date:	Date: